

סילבוס

תרבות יידיש בעידן של חילון - 18118

תאריך עדכון אחרון 20-08-2017

2 HU Credits:

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: יידיש

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' נתי כהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: nathan.cohen@biu.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום מראש

מורי הקורס:

פרופ נתן כהן

תאור כללי של הקורס:

למן מחצית המאה התשע-עשרה עברה החברה היהודית במזרח אירופה תהליך ומורכב של מעבר מן

העיירה אל העיר ומאורח חיים מסורתי לחופשי; צעירים יהודים נחשפו לסביבה חברתית-תרבותית לא מוכרת ולרעיונות חדשים ומבטיחים (לאומיים, פוליטיים, חברתיים, כלכליים). הניתוק ממסגרות החיים ה"ישנות" (משפחתית וקהילתית) זכה לביטוי נרחב ביצירה הספרותית המודרנית ביידיש. בקורס ייקראו ויידונו יצירות משל סופרים שכתבו בעשורים הראשונים של המאה העשרים, בעיקר במזרח אירופה, ובהן משתקף המעבר הטעון מן העולם היציב, כביכול, בו הכול היה ברור וידוע אל רעיונות חדשים ומבטיחים מחד, ולסביבה אנושית זרה, מתנכרת ולעיתים אף מאיימת, מאידך.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לקבל זווית ראייה חדשה לתהליכים חברתיים, פוליטיים ותרבותיים בחברה היהודית המזרח אירופית בחילופי המאות התש עשרה והעשרים.

דרישות נוכחות (%) :

עד שלוש העדרויות מותרות

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: עיור, חילון ופוליטיקה במזרח אירופה, 1860 – 1939.
2. מנדלי מוכר ספרים, הקדמה לכל כתביו בתוך: האישון הקטן – דאס קליינע מענטשעלע בתרגומו ובעריכתו של שלום לוריא, הוצאת אוניברסיטת חיפה, (ללא ציון שנה).
3. שלום עליכם, "דרייפוס בכתרילבקה".
4. הרש דוד נומברג, "הרב ובן הרב".
5. עוזר ורשבסקי, מבריחים.
6. י"י זינגר, "בכרך".
7. יהושע פרלה, יהודים סתם.
8. ישראל ראבון, הרחוב.
9. חיים גראדה, "המשפחה", "שכנים חדשים", "מטפחת לבנה".
10. איציק מאנגר, שירי המגילה.
11. קדיה מולודובסקי, "אל חנון".
12. אברהם סוצקבר, "לוחות העופרת מדפוס ראם", "המורה מירה".

חומר חובה לקריאה:

ביבליוגרפיה: (פריטים מסומנים ב- * הינם קריאת חובה)

1. בנימין הרשב, 'שפת יידיש', התרבות האחרת: יידיש והשיח היהודי, ירושלים: כרמל תשס"ו, עמ' 27-106.

- 2.* שמואל ורסס, "המשכיל היהודי כאיש צעיר", 'הקיצה עמי': ספרות ההשכלה בעידן המודרניזציה, ירושלים: מאגנס, תשס"א, 67 □ 114
- 3.* מרדכי זלקין, "ההשכלה היהודית באימפריה הרוסית", בתוך: איליה לוריא (עורך), תולדות יהודי רוסיה, כרך שני: מחלוקת פולין עד נפילת הקיסרות הרוסית, 1772 □ 1917, מרכז שזר, ירושלים תשע"ב, עמ' 124 □ 140.
- 4.* שירן י' פריז, "המשפחה היהודית ברוסיה", שם, עמ' 181 □ 196.
5. יונתן פרנקל, "סוציאליזם יהודי והבונד ברוסיה", שם, עמ' 253 □ 262.
6. אברהם נוברשטרן, "צמיחתן של ספרות ותרבות יידיש המודרנית", שם, עמ' 333 □ 363.
או נוסח תמציתי:
- 7.* אברהם נוברשטרן, 'מודרניזם יידי במזרח אירופה', זמן יהודי חדש: תרבות יהודית בעידן חילוני (עורכים: ירמיהו יובל ואחרים), ג, ירושלים תשס"ז, עמ' 166-169.
- 8.* דוד הירש רוסקיס, 'ספרות יידיש בפולין', קיום ושבר: יהודי פולין לדורותיהם (עורכים: ישראל ברטל וישראל גוטמן), ב, ירושלים 2001, עמ' 207-224.
9. דוד רוסקיס, אל מול פני הרעה: תגובות לפורענות בתרבות היהודית החדשה, תל אביב: הקיבוץ המאוחד 1993, "היחיד במצור ובמצוק", עמ' 138 □ 166; "סופרי הגטו", 201 - 229.
- 10.* אבנר הולצמן, 'לדיוקנו של ה"תלוש"', הסיפור העברי בראשית המאה העשרים, תל אביב תשנ"ג, עמ' 79-91.
- 11.* וולף גליקסמאן, "הדלות היהודית בפולין והשתקפותה בספרות הפרוזה ביידיש", גלעד ד-ה (1978), עמ' 461 □ 484.
12. יחיאל שיינטוך, "חיים גראדע: הקלסיקון הרביעי בספרות יידיש?", ידע-עם 77-78 (תשעז) □ 41 59.
- 13.* Mikhail Krutikov, "Conclusion: Yiddish Fiction Faces Modernity", *Yiddish Fiction and the Crisis of Modernity 1905- 1914*, California 2001, pp. 210-216.
14. Weiser Kalman, "Jewish Life, Language and Politics in Poland", *Jewish People, Yiddish Nation*, Toronto 2011, pp. 3- 30.
15. Eli Lederhendler, "The Making of a Maskil", *Jewish Responses to Modernity*, New York and London: New York University Press 1994, pp. 47-66
- 16.* Scott Ury, "Urban Society, Popular Culture, Participatory Politics: On the Culture of Modern Jewish Politics", in: Richard I. Cohen et al. (eds.), *Insiders and Outsiders: Dilemmas of East European Jewry*, Oxford, Portland, Oregon: The Littman Library of Jewish Civilization, 2010, pp. 151-165

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:

הקורס ינתן בעברית.
המקורות יקראו בעברית
לא נדרשת שליטה ביידיש